

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ГАРМОНІЙНІСТЬ У СТОСУНКАХ МІЖ ПАРТНЕРАМИ

Сучасні інформаційні технології швидко опановують широке коло діяльності в галузі індустрії дозвілля. Серед спектру ефектів, що спостерігаються внаслідок цього поширення, є позитивні та негативні, як і в більшості видів людської діяльності. Кожен з цих наслідків заслуговує на дослідження.

Більшість дослідників визнає, що розвиток залежності буває не тільки від речовин, що вводяться в організм, але й від вироблених суб'єктом емоційно забарвлених дій. Існують паралелі між закономірностями виникнення Інтернет-залежності і закономірностями формування залежностей курців, наркоманів, алкоголіків та патологічних гравців.

Вже функціонує ряд дослідницьких і консультативно-психотерапевтичних Web-служб з проблематики IAD. На жаль, для користувачів Інтернет, що проживають в Україні, жодна з цих служб не представлена українською чи російською мовою [1].

Останнім часом це вилилося в проблему, яку психологи безапеляційно називають «Інтернет–залежність». На думку багатьох науковців, дослідників, соціологів, політологів та економістів нашого часу, Інтернет - це одне з великих випробувань нашого суспільства. Виникнувши як суто технічний засіб передачі інформації, Інтернет перетворився на важливе соціальне, економічне та навіть політичне явище, яке привертає увагу фахівців різних наук. В сучасному світі, Інтернет - всесвітня мережа дальніх зв'язків, яка з'єднує мільйони користувачів комп'ютерів в великій кількості країн.

Актуальність дослідження полягає в тому, що на сьогоднішній день все ще не розроблена чітка та загальноприйнята система критеріїв інтернет-залежності у осіб різних вікових категорій та їх впливу на розвиток взаємин між партнерами.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному розгляді впливу залежності від соціальних мереж на стосунки у подружній парі.

Мета дослідження передбачає вирішення наступних **завдань**:

1. Проаналізувати зміст проблеми в науковій літературі;
2. Охарактеризувати соціальні фактори, що впливають на виникнення інтернет-залежності.
3. Емпірично дослідити особливості залежностей партнерів від соціальних мереж та їх впливу на подружні взаємини.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали положення психологічної науки щодо проблеми залежності від соціальних мереж таких зарубіжних науковців, як В. Хофман, К. Янг, А. Голдберг, К. Сурратт, Д. Грінфілд, Дж. Сулер, Р. Девіс, М. Гріффітс, М. Орзак; серед вітчизняних та російських психологів проблему інтернет-залежності вивчали А. Е. Войскунський, А.С. Єгоров, А.В. Анциборов, В. Астаф'єв, Н. Кузнецова, Е. Губенко, В. Посохова, Е. Кащенко, І. Кон, В.Пелевін та ін; системний підхід до вивчення сім'ї, де центральним є уявлення про сім'ю як цілісну систему (Ю.Е. Альошина, Т.В. Говорун, Л.Я. Гозман, С.І. Голод, В.Н. Дружинін, М.М. Обозов).

Глобальна інформаційна мережа Інтернет уже давно є невід'ємною часткою та основною рушійною силою розвитку сучасної цивілізації. Завдяки Інтернету людство дістало можливість налагодити ефективні комунікативні зв'язки. Саме Інтернет забезпечує негайний доступ до будь-яких інформаційних продуктів і баз даних, дозволяючи приймати, відправляти й опрацьовувати інформацію в активному режимі і реальному часі.

Інтернет став середовищем функціонування електронної економіки нового типу. Технічні можливості сучасного Інтернет, що дозволяють мати доступ до глобальної мережі Інтернет в повному обсязі в довільній точці планети і цілодобово, є достатні для функціонування глобальної Електронної Комерції. В зв'язку з чим вимоги до надійності функціонування мережевої інфраструктури значно зростають.

Водночас зростає значення змістовної частини Інтернет: інформаційні ресурси, довідкові системи, пошукові системи, інформаційні директорії, - які мають властивість приваблювати користувачів мережі як потенційних покупців до певних джерел інформації. Інформаційні ресурси є основою для віртуального «заселення» глобального інформаційного простору.

Термін «інтернет-залежність» вперше був запропонований американським лікарем Голдбергом, кілька років тому. Під цим поняттям він розумів непереборний потяг до Інтернету, що характеризується «згубною дією на побутову, навчальну, соціальну, робочу, сімейну, фінансову сфери діяльності». Айвен Голдберг (Ivan Goldberg) одним із перших запропонував набір діагностичних критеріїв Інтернет-залежності. За ступенем відходу від реальності інтернет-залежність дуже нагадує потяг до наркотиків, алкоголю, азартних ігор. Згідно з дослідженням американських учених, 6-8% користувачів Інтернету вже мають дану патологію, адже багато хто використовує його не тільки для роботи або навчання, але і ведуть листування, користуються сайтами, призначеними для розваг, займаються сексом по Інтернету [2;3].

Кімберлі Янг (Kimberly Young) провела власне дослідження і запропонувала варіант тесту з виявлення Інтернет-залежності. Швидкість формування Інтернет залежності, за даними К. Янг, досить висока і залежить від численних факторів[4].

Феномен залежності від Інтернет вже одержав у медичній літературі статус явища, що діагностується. В міжнародній класифікації - це Internet Addiction Disorder, чи скорочено - IAD.

Вже функціонує ряд дослідницьких і консультативно-психотерапевтичних Web-служб з проблематики IAD. На жаль, для користувачів Інтернет, що проживають в Україні, жодна з цих служб не представлена українською чи російською мовою[5].

Методи дослідження: Для розв'язання поставлених завдань були використані такі методи: теоретичний аналіз літератури, анкетування, спостереження, бесіда, тестування (використовувалися: анкета на виявлення

залежності від соціальних мереж, методика вивчення «Задоволеність шлюбом» В.В. Столін, Т.Л. Романова, Г.П. Бутенко; «Опитувальник установок до сексу Айзенка»; методика незакінчених речень).

Дослідження дозволило з'ясувати психологічні чинники залежності особистості від соціальних мереж, розкрити особливості перебігу шлюбно-сімейних взаємин при наявності симптому залежності партнерів, чи одного з них, від соціальних мереж.

Вибірку нашого дослідження склали 100 подружніх пар, віком від 18 до 57 років, які звернулись за допомогою, а також консультанти «Мережевих компаній», які дали згоду виступити у якості досліджуваних. Серед опитаних у 63 подружніх парах було виявлено залежність одного чи обох партнерів від соціальних мереж. Подальше дослідження проводилось саме з цими подружжями.

За віковими показниками обстежувані розподілились таким чином: 29 жінок становили групу осіб від 18 до 30 років, 22 жінки - від 31 до 45 років та 12 жінок віком від 46 до 55 років. Вибірка чоловіків була наступною: віком від 18 до 30 років було 24 особи; 25 чоловіків мали вік від 31 до 45 років та 14 осіб були віком від 46 до 57 років.

Як засвідчили отримані результати дослідження інтернет-залежності жінок нашої вибірки, серед вікової категорії 18-30 років переважає високий інтерес до соціальних мереж та онлайн-ігор. При цьому середні показники виявлені щодо постійної тяги до інтернету та реалізації себе за допомогою інтернет-сторінки. Жінки віком 31-45 років продемонстрували високу зацікавленість перебуванню у соціальних мережах. У жінок вікової категорії 46-55 років виявлено високі показники спілкування за допомогою Skype.

При цьому оцінювання чоловіками інтернет-залежності партнерки було наступним: щодо жінок віком 18-30 років чоловіки вважають прояв високого інтересу ними до інтернету в цілому; жінки віком 31-45 років оцінюються чоловіками як такі, що багато часу приділяють інтернету в цілому, крім онлайн-ігор. Щодо жінок віком 46-55 років оцінювання чоловіками виявило середні показники за всіма пунктами опитування.

Аналіз інтернет-залежності чоловічої вибірки виявив наступне: серед осіб віком 18-30рр. переважають середні показники за всіма параметрами, окрім онлайн-ігор, де результати прояву є високими. Опитувані вікової групи 31-45рр. продемонстрували аналогічні результати; особи віком 46-57рр. виявили низькі показники прояву зацікавленості соціальними мережами, окрім онлайн-ігор, де отримані результати є середніми.

Оцінювання жінками інтернет-залежності партнерів засвідчили такі результати: у наймолодшій віковій групі (18-30рр.) високі показники виявлені щодо постійного інтересу до інтернету, проведення багато часу в соціальних мережах та онлайн-іграх. Вікова категорія 31-45рр. набрала середні показники за всіма пунктами опитування, окрім онлайн-ігор, де результати виявлені високі. Чоловіки віком 46-57рр., за оцінкою жінок, продемонстрували аналогічні попереднім результати.

Отже, як бачимо із отриманих результатів, жінки молодшої та середньої вікових категорій більше інтересу проявляють соціальним мережам та реалізації себе в них у вигляді конкретних даних із свого щоденного особистого життя. Жінки віком 46-55рр. менше часу приділяють соціальним мережам, більше – спілкуванню по скайпу.

Чоловіки усіх вікових категорій, як засвідчило дослідження, більше часу приділяють онлайн-іграм. При цьому слід зазначити, що більшість опитуваних вказали на більшу залежність від інтернету своїх партнерів, ніж себе.

Аналіз отриманих результатів за методикою незакінчених речень та опитувальником установок до сексу Айзенка засвідчив, що залежність партнерів від соціальних мереж має своєрідний вплив на сексуальні взаємини, оскільки сприяє формуванню сексуального невротизму та агресивного сексу. При цьому заслуговує на увагу той факт, що високі показники прояву порно інтересу мають вплив на сексуальне збудження, тобто знижують його фізіологічні та психологічні прояви.

Таким чином, результати проведеного дослідження засвідчили, що інтернет є беззаперечним фактором сьогодення, який суттєво впливає на різноманітні сторони життя, зокрема, на подружні взаємини. Як бачимо із

отриманих результатів, серед опитаних нами осіб різної вікової категорії більшість мають високі та середні показники залежності від соціальних мереж та інтернету в цілому. При цьому різним є ставлення до інтернет-залежного партнера та задоволеності шлюбом загалом: жінки виявили високий рівень незадоволеності подружніми взаєминами, чоловіки – низький та середній.

Варто зауважити, що залежність від соціальних мереж та інтернету чинить негативний вплив на сексуальні стосунки у сімейному житті. Цьому факту слід приділяти особливу увагу при консультативній роботі з подружньою парою.

Отже, отримані у процесі дослідження результати та сформульовані висновки можуть бути ефективно використані в процесі соціально-психологічної роботи фахівців, що здійснюють допомогу сім'ї або беруть участь у консультативній діяльності, таким чином сприяючи зміцненню інституту сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Войскунский А.Е. Психологические исследования феномена Интернет-аддикции. – М., 2000. – 150 с.
2. Куфтяк, Е. В. Совладающее с трудностями поведение в семье / Е. В. Куфтяк // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 2. – С. 36-44. – Библиогр.: 35 назв.
3. Церковний А. Аспекти формування Інтернет-залежності // Соціальна психологія. - 2004. - № 5 (7). – С.149-154.
4. Янг К. С. Диагноз – Интернет-залежність // Мир Интернета. – М., 2000. – № 2. – С. 36 – 43.
5. Янченко О.К. Интернет-технології сьогодні. - Х.: ХНАМ, 2003. - С. 81.